

Eusebiu NARAI  
(Universitatea de Vest  
din Timișoara)

**Activitatea Micii Înțelegeri  
în al doilea trimestru al anului 1933,  
oglundită în paginile ziarului  
bănățean „Vestul”.  
Studiu de caz: aprilie 1933**

**Abstract:** (The activity of the Little Understanding in the second quarter of 1933, mirrored in the pages of the Banat newspaper <The West>. Case Study: April 1933) Also known as the Little Entente, the Little Understanding represented a defensive political organization, actually an alliance between Czechoslovakia, the Kingdom of Serbian-Croat-Slovene and Romania, established in 1920-1921. The above-mentioned alliance aimed to maintain the territorial integrity of its members, both in the face of Hungary's revisionist claims and the tendencies to restore the Habsburgs to the Hungarian throne. During 1933, the relations between the members of the alliance became closer. Founded by the national-peasant leader from Banat, Sever Bocu, the West newspaper addressed, in its pages, and during the period studied, various aspects regarding the external context, primarily European, but also the relations within the Little Understanding or the Romanian-Yugoslav bilateral relations, Romanian-Czechoslovak and Czechoslovakian-Yugoslav. There were clear differences in approach, starting from the intimate conviction of the founder of the aforementioned publication that the entire historical Banat should return to Romania after the First World War, in accordance with the provisions of the Political Convention signed with the Entente in August 1916. The above-mentioned newspaper was also concerned with some aspects of the activity of the Little Entente in April 1933, in a very turbulent internal and external context, but also with other issues of utmost importance: Yugoslavia's position in relation to the challenges undertaken at its borders; the attitude of the Little Entente and Poland towards the Directorate of the Four Great Powers (Germany, Italy, France, Great Britain); the process of the Hungarian optants from Yugoslavia at the Hague Court; mutual Romanian-Yugoslav visits, at the highest level.

**Keywords:** *Little Understanding, Poland, Directorate, Banat, "the West".*

**Rezumat:** La nivel european, al doilea trimestru al anului 1933 consemna, în special, consolidarea regimului național-socialist, în Germania. Cunoscută și sub numele de *Mica Antantă*, *Mica Înțelegere* a reprezentat o organizație politică defensivă, de fapt o alianță între Cehoslovacia, Regatul Sârbo-Croato-Sloven și România, constituită în anii 1920-1921. Alianța amintită mai sus a avut, drept scop, menținerea integrității teritoriale a membrilor săi, atât în fața pretențiilor revizioniste ale Ungariei, cât și a tendințelor de restaurare a Habsburgilor pe tronul Ungariei. În cursul anului 1933, relațiile dintre membrii alianței au devenit mai strânse. Fondat de liderul național-țăranist bănățean Sever Bocu, ziarul *Vestul* a abordat, în paginile sale, și în perioada studiată, diverse aspecte privind contextul extern, în primul rând european, dar și relațiile din cadrul Micii Înțelegeri ori raporturile bilaterale româno-iugoslave, româno-cehoslovace și cehoslovaco-iugoslave. Existau diferențe clare de abordare, pornind de la convingerea intimă a fondatorului publicației amintite că întreg Banatul istoric trebuia să revină României după Primul Război Mondial, în conformitate cu prevederile Convenției politice semnate cu Antanta, în august 1916. Cotidianul amintit mai sus s-a preocupat și de unele aspecte ale activității Micii Antante în luna aprilie 1933, într-un context intern și extern foarte agitat, dar și de alte probleme de maximă importanță: poziția Iugoslaviei față de provocările întreprinse la frontierele sale; atitudinea Micii Înțelegeri și a Poloniei față

de Directoratul celor Patru Mari Puteri (Germania, Italia, Franța, Marea Britanie); procesul optanților unguri din Iugoslavia la Curtea din Haga; vizitele reciproce româno-iugoslave, la cel mai înalt nivel.

**Cuvinte-cheie:** *Mica Înțelegere, Polonia, Directorat, Banat, „Vestul”.*

La nivel european, al doilea trimestru al anului 1933 consemna, în special, consolidarea regimului național-socialist, în Germania: la 20 aprilie, Adolf Hitler<sup>1</sup> împlinea 44 de ani și, pentru prima dată, ziua sa de naștere devenea sărbătoare națională, fiind organizate parade și slujbe speciale în onoarea acestuia; la 26 aprilie se înființa *Gestapo*-ul<sup>2</sup>, poliția secretă a Germaniei naziste; în data de 10 mai, *NSDAP*-ul<sup>3</sup> organiza, în mod ostentativ, arderea cărților autorilor care nu corespundeau ideologiei naziste; în ziua de 26 mai, în Germania era adoptată o lege pentru sterilizarea eugenică; la 21 iunie, toate partidele non-naziste erau interzise pe teritoriul Germaniei. Nici susținătorii restaurării monarhiei în Germania nu aveau motive de bucurie, deoarece, la data de 3 iunie 1933, la Bonn, prințul Wilhelm al Prusiei, fiul<sup>4</sup> fostului prinț moștenitor al Germaniei, se căsătorea cu o colegă studentă, Dorothea von Salviati, tinerii căsătoriți fiind aplaudați, la ieșirea din biserică, de aproximativ 10.000 de oameni, însă bunicul prințului, kaiser-ul Wilhelm al II-lea, decreta că el și-a pierdut, în urma acestei căsătorii, drepturile de a domni, în cazul restaurării monarhiei. A existat și un incident diplomatic, soluționat relativ rapid: la 5 aprilie 1933, Curtea Internațională de Justiție de la Haga decidea că Groenlanda aparținea de Danemarca și condamna aterizările norvegiene din estul Groenlandei, hotărâre susținută și de Norvegia ([www.ro.wikipedia.org/wiki/1933](http://www.ro.wikipedia.org/wiki/1933), ultima accesare la 03.10.2024).

O serie de lucrări relatează pe larg sau analizează, în baza unor documente de arhivă, articole din presa vremii și mărturii ale contemporanilor, situația internă din Germania acelei perioade, cu implicații profunde asupra relațiilor internaționale (Williamson 2012; Simms 2023; Reichel 1993; Nolte 2009; McDonough 2019; Kitchen 2021; Carter Hett 2021; Gallego 2010; Frei 2007; Evans 2010; Bold/Ciupercă 2010).

\*\*\*

Cunoscută și sub numele de *Mica Antantă*, *Mica Înțelegere* a reprezentat o organizație politică defensivă, de fapt o alianță între Cehoslovacia, Regatul Sârbo-Croato-Sloven și România, constituită în anii 1920-1921. Alianța amintită mai sus a avut, drept scop, menținerea integrității teritoriale a membrilor săi, atât în fața pretențiilor revizioniste ale Ungariei, cât și a tendințelor de restaurare a Habsburgilor

<sup>1</sup> Noul cancelar al Republicii de la Weimar.

<sup>2</sup> *Geheime Staatspolizei*.

<sup>3</sup> *Partidul Național-Socialist al Muncitorilor din Germania*.

<sup>4</sup> în etate de 26 de ani.

pe tronul Ungariei<sup>1</sup>. Mica Înțelegere a fost edificată pe principii democratice, a constituit a cincea putere din Europa și a avut un pronunțat caracter federal, reprezentând o barieră în calea revizionismului și tendințelor revanșarde ([www.enciclopediaromaniei.ro/wiki/Mica\\_Înțelegere](http://www.enciclopediaromaniei.ro/wiki/Mica_Înțelegere), ultima accesare la 03.10.2024).

În cursul anului 1933, relațiile dintre membrii alianței au devenit mai strânse, prin înființarea *Consiliului Economic* al Miciei Antante. Prin acest demers, se urmăreau mai multe obiective, precum: aplicarea de tarife preferențiale între țările membre, colaborarea în domeniile industriei și agriculturii, introducerea unui sistem de contingentare, constituirea unor camere de comerț mixte, unificarea tarifelor practicate pe căile ferate, colaborarea atât în navigația aeriană, cât și în cea maritimă. Se dorea o mai rapidă circulație a armamentului și a altor furnituri militare. Cehoslovacia a propus chiar alcătuirea unui cartel industrial, capabil să reziste presiunilor exercitate de marile carteli internaționale. În egală măsură, țara noastră era dispusă să acorde Cehoslovaciei o zonă de porto-franco la Galați. Concomitent, au fost adoptate măsuri de îmbunătățire atât a navigației pe Dunăre, cât și a comunicațiilor<sup>2</sup>. Fiecare stat al Miciei Înțelegeri avea pregătit un plan amănunțit de mobilizare, în caz de război, în contextul politicii expansioniste anunțate de cercurile conducătoare de la Berlin ([www.enciclopediaromaniei.ro/wiki/Mica\\_Înțelegere](http://www.enciclopediaromaniei.ro/wiki/Mica_Înțelegere), ultima accesare la 03.10.2024).

În cei 18 ani de existență,

„*Mica Înțelegere* a contribuit la menținerea păcii în regiunea central-europeană și dunăreană, la dezvoltarea legăturilor de colaborare, pe multiple planuri, între statele membre, precum și cu celelalte state din această zonă geografică, a acționat în direcția realizării politicii de securitate colectivă, a întăririi forței de acțiune a *Societății Națiunilor*” ([www.unitischimbam.ro/mica-antanta/](http://www.unitischimbam.ro/mica-antanta/), ultima accesare la 03.10.2024).

Potrivit Dicționarului Explicativ al Limbii Române, *Mica Înțelegere* sau *Mica Antantă* a avut, ca obiectiv fundamental, „respectarea prevederilor tratatelor de pace de la sfârșitul Primului Război Mondial și menținerea *status-quo*-ului teritorial” ([www.dexonline.ro/definitie/mica%20înțelegere/689213](http://www.dexonline.ro/definitie/mica%20înțelegere/689213), ultima accesare la 03.10.2024).

Pentru informații detaliate despre activitatea acestei organizații de securitate regională, susținută, intens, de Franța, merită consultate și câteva cărți (Nicoli 2013; Campus 1997; Vanku 1979; Nică 2014).

\*\*\*

Și România trecea prin frământări interne, determinate, pe de o parte, de intenția Regelui Carol al II-lea de a slăbi partidele politice democratice mai importante<sup>3</sup>, în vederea instaurării unui regim autoritar, iar, pe de altă parte, de căutarea unor soluții pentru diminuarea efectelor dezastruoase ale crizei economice mondiale.

<sup>1</sup> Amiralul Miklos Horthy, care conducea Ungaria, din vara anului 1920, se proclamase regent.

<sup>2</sup> Aeriene, feroviare, poștale, radiofonice, telefonice și telegrafice.

<sup>3</sup> Partidul Național Țărănesc și Partidul Național Liberal.

După declanșarea unui mare scandal de corupție, denumit *Afacerea Skoda*, în care fuseseră implicați și nepoții săi, Iuliu Maniu a demisionat, la 2 aprilie 1933, din funcția de președinte al P.N.Ț, în ziua de 6 mai, același an, fiind ales, în fruntea acestei formațiuni politice, Alexandru Vaida-Voievod. Acesta se raliase planurilor suveranului și renunțase la prietenia care-l lega, de mult timp, de Iuliu Maniu, devenind și „nașul” Gărzii de Fier, tot la îndemnul regelui ([www.ro.wikipedia.org/wiki/1933](http://www.ro.wikipedia.org/wiki/1933), ultima accesare la 03.10.2024).

Aspecte privind viața politică din țara noastră și relațiile internaționale ale României, în cursul anului 1933, pot fi regăsite în numeroase lucrări (Scurtu 1996; Scurtu 2001; Jivan/Pațac 2004; Constantinescu (coord.) 1997; Bărbulescu/Deletant/Hitchins/Papacostea/Teodor 2014; Badea 1999).

\*\*\*

Fondat de liderul național-țărănist bănățean Sever Bocu, ziarul *Vestul* a abordat, în paginile sale, și în perioada studiată, diverse aspecte privind contextul extern, în primul rând european, dar și relațiile din cadrul Micii Înțelegeri ori raporturile bilaterale româno-iugoslave, româno-cehoslovace și cehoslovaco-iugoslave. Existau diferențe clare de abordare, pornind de la convingerea intimă a fondatorului publicației amintite că întreg Banatul istoric trebuia să revină României după Primul Război Mondial, în conformitate cu prevederile Convenției politice semnate cu Antanta, în august 1916.

Și despre personalitatea lui Sever Bocu există câteva lucrări mai semnificative (Munteanu 1999; Bogdan 1999; Szabo 2016).

\*\*\*

În numărul, din 1 aprilie 1933, al cotidianului *Vestul*, era reprodus un interviu acordat de regele Iugoslaviei, Alexandru I, trimisului special al ziarului francez *Le Petit Journal*, în care afirma că Iugoslavia va urma exemplul Franței, păstrându-și „sângele rece față de provocațiunile zgomotoase din ultimul timp” și că nu va ataca niciun stat, dar atrăgea atenția asupra faptului că regatul pe care îl conducea, „cu mână de fier”, din februarie 1929, era capabil să se apere, în cazul unei agresiuni (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 776, sâmbătă, 1 aprilie 1933, p. 4).

Erau vizate, în mod cert, cu precădere, cercurile revizioniste maghiare, susținute, până în momentul respectiv, de Italia fascistă, care se bucurau, acum, de un aliat mult mai puternic: Germania național-socialistă. Ungaria avea pretenții teritoriale față de cel puțin trei dintre vecinii săi: Cehoslovacia, România și Iugoslavia.

Tot la începutul lunii aprilie 1933, oficiosul guvernamental maghiar *Fuggenlenseg* prezenta solicitarea Ungariei ca Mica Înțelegere să fie de acord cu revizuirea tratatelor de pace, doar în acest mod ajungându-se la o pace durabilă în Europa (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 776, sâmbătă, 1 aprilie 1933, p. 4).

Fără îndoială, politicienii maghiari care „cântau” „aria” revizionismului și a revanșismului auziseră „trilurile” unor politicieni britanici cu orientare de dreapta sau chiar de extremă dreapta, care exprimau aceeași intenție, din convingerea că aceasta era singura cale de evitare a unui viitor conflict european sau chiar mondial.

Pe același fond tensionat, în localitatea iugoslavă Subotița, la 11 aprilie 1933, s-a desfășurat o întrunire publică, la care au participat 10.000 de persoane. După ce mai mulți oratori au protestat împotriva agitațiilor revizioniste, adunarea a adoptat o rezoluție prin care sublinia faptul că „orice încercare de acest fel ar avea, ca rezultat inevitabil, războiul” (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 785, miercuri, 12 aprilie 1933, p. 4).

Într-adevăr, orice modificare a frontierelor, chiar și pe cale pașnică, cu precădere în Balcani<sup>1</sup>, putea deschide o „cutie a Pandorei” și putea genera un nou conflict de dimensiuni planetare.

În paginile cotidianului bănățean *Vestul* era abordată și atitudinea comună a Miciei Înțelegeri și Poloniei față de Directoratul celor Patru.

Astfel, în 10 aprilie 1933, Nicolae Titulescu<sup>2</sup>, înainte de a părăsi Londra, i-a declarat lui MacDonald că Mica Înțelegere nu va adera, în niciun caz, la Pactul celor Patru Puteri<sup>3</sup>, iar „orice încercare de a revizui tratatele existente de pace va fi semnalul de alarmă pentru începerea noului război mondial” (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 784, marți, 11 aprilie 1933, p. 4).

Cu toate că avea o dispută teritorială mai veche cu Republica Cehoslovacă, Polonia a preferat să se ralieze poziției Miciei Înțelegeri<sup>4</sup> față de Directoratul celor Patru Mari Puteri europene, sesizând scopul real al acestuia: revizuirea, parțială sau totală, a tratatelor de pace încheiate la sfârșitul Primului Război Mondial, strict în beneficiul Italiei și Germaniei, prin sacrificarea aliaților central și est-europeni ai democrațiilor occidentale<sup>5</sup>. Din păcate, cercurile politice engleze, convinse că doar în acest mod poate fi păstrată pacea, au fost primele care au „căzut” în „plasa” foarte bine țesută de diplomația italiană și germană. Spre dezamăgirea reprezentanților Miciei Antante și ai Poloniei, atât la Conferința Dezarmării, cât și la Societatea Națiunilor, Franța devenise, în momentul respectiv, „secundul” Marii Britanii, începând să-și uite sau să-și ignore aliații mai mici.

În întrevederile sale cu oamenii politici britanici, Titulescu s-a limitat să arate că Mica Înțelegere și Polonia își păstrează punctul de vedere și refuză să facă parte din Directoratul celor Patru Mari Puteri, deși li se oferise un loc, cu drepturi egale, în directoratul respectiv. Atât Mica Înțelegere, cât și Polonia doreau să rămână în Societatea Națiunilor, opțiune respectată de Anglia și Franța. Opinia publică britanică era tot mai convinsă de faptul că directoratul se va transforma într-un consiliu consultativ, incapabil să lezeze drepturile celorlalte state membre ale Societății Națiunilor (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 786, joi, 13 aprilie 1933, p. 4).

Așadar, atât statele membre ale Miciei Înțelegeri<sup>6</sup>, cât și Polonia, fuseseră „momite” să intre în directoratul menționat, în speranța că se vor „prinde” în „jocul”

<sup>1</sup> considerați „butoiul cu pulbere al Europei”.

<sup>2</sup> ministrul de Externe al României.

<sup>3</sup> Germania, Italia, Franța, Marea Britanie.

<sup>4</sup> din care făcea parte și vecinul său vestic.

<sup>5</sup> Franța și Marea Britanie.

<sup>6</sup> România, Iugoslavia și Cehoslovacia.

inițiat de marii „păpușari”, Benito Mussolini și Adolf Hitler, însă conducătorii acestor țări înțeleseseră, de la bun început, scopul real al directoratului. Exista și o diferență majoră de abordare a acestei probleme, între politicienii londonezi și opinia publică britanică.

Între timp, Ungaria continua să atace, la tribunalele internaționale, sentințele exprimate de instanțele judecătorești din România și Iugoslavia în privința așa-zisilor optanți maghiari de pe teritoriul celor două state, care își exprimaseră preferința de a se muta în Ungaria, dar doreau fie să-și păstreze moșiile deținute înainte de reformele agrare inițiate de cabinetele de la București și Belgrad sau să primească, în schimbul cedării lor, sume substanțiale de bani ori acțiuni la firme industriale și comerciale.

În numărul său din 13 aprilie 1933, cotidianul bănățean făcea referire la procesul optanților unguri din Iugoslavia, ce urma să fie judecat de Tribunalul Internațional de la Haga, în sesiunea care începea la 20 aprilie 1933. În acest proces, președintele Curții de Casație de la Belgrad, Subotici, era avocatul statului iugoslav (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 786, joi, 13 aprilie 1933, p. 4).

Trebuie menționat faptul că, în perioada interbelică, în Ungaria horthystă se menținuseră intacte marile proprietăți funciare.

Marginalizată, tot mai mult, de Carol al II-lea, Regina-Mamă Maria a României prefera să-și petreacă timpul fie la reședința de la Balcic, fie în străinătate. Numărul, din 21 aprilie 1933, al ziarului timișorean *Vestul* semnală cititorilor săi trecerea acesteia, în după-amiaza zilei respective, la orele 17<sup>00</sup>, prin gara «Domnița Elena» din Timișoara, în drum spre Belgrad, pentru a face o vizită, de câteva zile, suveranilor iugoslavi<sup>1</sup>. Regina-Mamă Maria intenționa să plece, apoi, în Maroc, unde avea să rămână mai mult timp (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 790, vineri, 21 aprilie 1933, p. 4).

Soția Regelui Ferdinand I fusese numită, în epocă, „soacra Balcanilor”, încercând, la fel ca regina Victoria a Marii Britanii și Irlandei, să procedeze la alianțe matrimoniale menite să diminueze conflictele, de orice natură, dintre statele din regiune și să păstreze pacea.

În contextul intensificării relațiilor economice dintre România și Iugoslavia, se pune, tot mai acut, problema construirii unui pod peste Dunăre, care să lege cele două țări. Această problemă fusese discutată în ultima ședință a guvernului român, la mijlocul lunii aprilie 1933. În data de 21 aprilie 1933 avusese loc o conferință, pe aceeași temă, între ministrul român al Comunicațiilor<sup>2</sup> și ministrul iugoslav la București<sup>3</sup>. În opinia jurnaliștilor *Vestului*, s-ar fi renunțat, definitiv, la proiectul construirii sale la Turnu Severin<sup>4</sup>, rămânând, pe masa de lucru, două propuneri: Crivina sau Țigănuș. Se sublinia faptul că „joncțiunea de cale ferată cu linia ce va avea podul se va face la Prunișor, pentru a evita traficul intens al pantei de la Balota”. Redacția

<sup>1</sup> una din fiicele sale, Mărioara, era căsătorită cu regele Iugoslaviei, Alexandru I.

<sup>2</sup> Eduard Mirto.

<sup>3</sup> Ciolac Antici.

<sup>4</sup> Denumirea *Drobeta* s-a adăugat abia în anul 1968, în urma reformei administrativ-teritoriale prin care se renunța la modelul sovietic al regiunilor și raioanelor.

cotidianului băănățean oferea și detalii suplimentare privind construcția acestui pod peste „bătrânul fluviu”:

„După acordul principal făcut cu guvernul de la Belgrad, lucrările vor începe chiar acum, astfel ca, până la toamnă, o parte din ele să poată fi terminate... acordul cu iugoslavii prevede că toate materialele, tablierele podului, etc., vor fi lucrate și furnizate de industriile noastre din țară. După estimările făcute de specialiști, podul va costa aproximativ 1 miliard lei și suma va fi repartizată egal între ambele state... Podul va fi construit cu cale dublă, adică având, pe lângă linie ferată dublă, și drum carosabil” (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 791, sâmbătă, 22 aprilie 1933, p. 4).

Fără îndoială, proiectul era foarte ambițios, esențial pentru comerțul ambelor state, însă criza economică își arăta, încă, „colții”, afectând, în primul rând, statele agrare, printre care se numărau atât România, cât și Iugoslavia. Ca urmare, nu a fost deloc surprinzător anunțul oficial al cabinetului de la Belgrad, survenit în ultima decadă a lunii mai 1933, potrivit căruia nu dispunea de fondurile necesare pentru demararea lucrărilor la podul peste Dunăre, cel puțin până la sfârșitul anului 1933 (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 816, miercuri, 24 mai 1933, p. 4).

Și cercurile diplomatice din Cehoslovacia își afirmau, cu claritate, poziția față de rediscutarea tratatelor de pace. Astfel, într-un discurs rostit, la 21 aprilie 1933, la postul de radio din Praga, Edvard (Eduard) Beneš, ministrul de Externe cehoslovac<sup>1</sup>, anunța, intempestiv, eșecul tuturor proiectelor pentru revizuirea frontierelor și imposibilitatea izbucnirii unui război pe continentul european, profund afectat de Marea Criză Economică (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 791, sâmbătă, 22 aprilie 1933, p. 4).

Constatăm că cercurile politice de la Praga își menținuseră pozițiile antirevizioniste și antirevanșarde, pe care nu se fereau să le expună public, convinge că mai puteau miza, încă, pe sprijinul aliaților occidentali<sup>2</sup>. Opinia lor era, însă, realistă doar „pe jumătate”, mai mulți politicieni francezi de prim rang revizuindu-și atitudinea față de problema directoratului, în vreme ce majoritatea factorilor decizionali britanici își mențineau părerea privind necesitatea revizuirii întregului sistem al tratatelor de pace de la Versailles.

În numărul, din 23 aprilie 1933, al ziarului *Vestul* se amintește despre trecerea ministrului român de Externe, Nicolae Titulescu, prin Timișoara, în seara zilei precedente. Venea de la Cannes<sup>3</sup>, unde se odihnise câteva zile, după convorbirile purtate la Londra și la Paris. La Jimbolia, Titulescu fusese așteptat de trenul special în care, alături de numeroși funcționari superiori din Ministerul de Externe, se afla și subsecretarul de stat Savel Rădulescu. În gara «Domnița Elena» din Timișoara, la 22 aprilie 1933<sup>4</sup>, orele 22<sup>00</sup>, ministrul de Externe al României a fost întâmpinat de prefectul

<sup>1</sup> și viitor președinte, în două rânduri, al Cehoslovaciei (1935-1938, 1945-1948).

<sup>2</sup> Franța și Marea Britanie.

<sup>3</sup> acolo va și deceda, în primăvara anului 1941.

<sup>4</sup> sâmbătă.

județului Timiș-Torontal<sup>1</sup>, primarul municipiului de pe malurile Begăi<sup>2</sup>, colonelul Corneliu Drăgălina și chestorul poliției<sup>3</sup>. Soția lui N. Titulescu a primit „un splendid buchet de trandafiri roșii”. Oaspeții au luat masa la taverna «Lloyd», „iar la ora 1 noaptea și-au continuat drumul spre București”, unde soții Titulescu urmau să participe, ca nași, la cununia ministrului Lugoșianu (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 792, duminică, 23 aprilie 1933, p. 4).

Bănătenii, în general, și timișorenii, în special, erau la curent cu activitatea intensă a șefului diplomației românești, Nicolae Titulescu, în marile capitale europene, pentru menținerea păcii și pentru păstrarea status-quo-ului teritorial stabilit la finele primei conflagrații mondiale.

La sfârșitul lunii aprilie 1933, cu ocazia expozeului ministrului de Externe Edvard Beneš în fața Parlamentului cehoslovac, deputatul agrarian Wila a adus mulțumiri călduroase lui Nicolae Titulescu pentru acțiunea acestuia în Franța și Marea Britanie, „grație căreia s-a nimicit pretenția inițiatorilor pactului celor patru puteri care pretindeau că pacea nu poate fi întărită decât prin revizuirea tratatelor”. Mai mult chiar, „Camera a subliniat, cu aplauze furtunoase, mulțumirile aduse d-lui Titulescu de reprezentantul partidului agrarian” (*Vestul*, Timișoara, anul IV, nr. 798, duminică, 30 aprilie 1933, p. 1).

Toți politicienii cehoslovaci apreciau, în mod deosebit, activitatea diplomatică a lui Nicolae Titulescu, acesta reușind, în urma unor negocieri foarte dure, „pe muchie de cuțit”, să schimbe unele prevederi ale Pactului celor Patru Mari Puteri europene. Ministrul de Externe român contribuise, în mod decisiv, la semnarea Pactului de organizare a Miciei Înțelegeri, care transformase această organizație regională într-o veritabilă putere la nivelul „bătrânului continent”, fapt recunoscut, de mai multe ori, de forurile decizionale de la Praga.

\*\*\*

Așadar, în timp ce scena politică internă era profund tulburată de *Afacerea Skoda*, care a dat o grea lovitură de imagine formațiunii politice de guvernământ, Partidul Național-Țărănesc, și, cu precădere, președintelui acesteia, Iuliu Maniu, determinând demisia „Sfinxului de la Bădăcin” din fruntea sa, Mica Înțelegeră își consolida pozițiile atât în Balcani, cât și în fața Marilor Puteri europene, refuzând să cadă în capcana întinsă de cele două state revizioniste din centrul Europei, Italia mussoliniană și Germania hitleristă. Din păcate, schimbarea peisajului politic în Iugoslavia, în primăvara anului 1934, imediat după asasinarea regelui Alexandru I, la Marsilia, a marcat prima defecțiune majoră în cadrul Miciei Înțelegeri. A doua, care îi anunța inevitabilul sfârșit, a avut loc odată cu așa-zisa rezolvare a crizei sudete, în septembrie 1938.

---

<sup>1</sup> Dr. Coriolan Băran.

<sup>2</sup> Dr. Liviu Gabor.

<sup>3</sup> Ovidiu Gritta.

## Referințe bibliografice

- Badea, Marin. 1999. *Istoria economică a României*. Brăila: Editura Independența Economică.
- Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchens, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu. 2014. *Istoria României*. Ediție revăzută și adăugită. București: Editura Corint Educațional.
- Bogdan, Vasile. 1999. *Un destin zbuciumat: Sever Bocu*. Timișoara: Editura Augusta.
- Bold, Emilian, Ciupercă, Ioan. 2010. *Ascensiunea nazismului (1919-1936): cum a fost posibil?*. Iași: Editura Demiurg.
- Campus, Eliza. 1997. *Mica Înțelegere*. Ediția a 2-a. București: Editura Academiei Române.
- Carter Hett, Benjamin. 2021. *Cum moare democrația. Ascensiunea la putere a lui Hitler și prăbușirea Republicii de la Weimar*. În românește de Cristina Felea. Iași: Editura Polirom.
- Constantinescu, N.N. 1997. *Istoria economică a României: de la începuturi până la cel de-al doilea război mondial*. București: Editura Economică.
- Evans, Richard J. 2010. *Al treilea Reich*. Volumul 1. În românește de Alin Matei. București: Editura RAO.
- Frei, Norbert. 2007. *Statul Führerului: regimul național-socialist*. În românește de Irina Cristea. Ediție revăzută și adăugită. București: Editura Runa.
- Gallego, Ferran. 2010. *Oamenii lui Hitler: elita național-socialismului: 1919-1945*. În românește de Laura Drăghici și Constantin Vlad. București: Editura ALL.
- Jivan, Alexandru, Pațac, Filip. 2004. *Istoria economică a României*. Timișoara: Editura Mirton.
- Kitchen, Martin. 2021. *O istorie a Germaniei moderne. De la 1800 până în prezent*. În românește de Mugur Butuza. București: Editura Humanitas.
- McDonough, Frank. 2019. *Gestapo: mit și realitate despre poliția secretă a lui Hitler*. În românește de Ondine-Cristina Dăscălița. București: Editura Trei.
- Munteanu, Ioan. 1999. *Sever Bocu: 1874-1951*. Timișoara: Editura Mirton.
- Nică, Florentina Girela. 2014. *Rolul României în cadrul Micii Înțelegeri*. Craiova: Editura Legis.
- Nicoli, Adrian. 2013. *Mica Înțelegere și Înțelegerea Balcanică în contextul politic european*. Craiova: Editura Contrafort.
- Nolte, Ernst. 2009. *Fascismul în epoca sa: Action Française, fascismul italian, național-socialismul*. În românește de Viorel Bucur. București: Editura Vivaldi.
- Reichel, Peter. 1993. *La fascination du nazisme*. În franțuzește de Olivier Mannoni. Paris: Maison d'édition Odile Jacob.
- Scurtu, Ioan. 1996. *Istoria României în anii 1918-1940. Evoluția regimului politic de la democrație la dictatură*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Scurtu, Ioan. 2001. *Istoria românilor în timpul celor patru regi: 1866-1947*. Volumul 3 (Carol al II-lea). București: Editura Enciclopedică.
- Simms, Brendan. 2023. *Hitler. Doar lumea era de ajuns*. În românește de Andrei Pogăciaș. Iași: Editura Polirom.
- Szabo, Lucian-Vasile. 2016. *Sever Bocu: strategii publicistice și geo-politice*. Timișoara: Editura Universității de Vest.
- Vanku, Milan. 1979. *Mica Înțelegere și politica externă a Iugoslaviei: 1920-1938: momente și semnificații*. București: Editura Politică.
- Vestul*, Timișoara, 1933.
- Williamson, David G. 2012. *Al Treilea Reich*. În românește de Iris Manuela Gîțlan Anghel. București: Editura ALL.
- [www.dexonline.ro/definitie/mica%20ințelegere/689213](http://www.dexonline.ro/definitie/mica%20ințelegere/689213).
- [www.enciclopediaromaniei.ro/wiki/Mica\\_Înțelegere](http://www.enciclopediaromaniei.ro/wiki/Mica_Înțelegere).
- [www.ro.wikipedia.org/wiki/1933](http://www.ro.wikipedia.org/wiki/1933).
- [www.unitischimbam.ro/mica-antanta/](http://www.unitischimbam.ro/mica-antanta/).